

INTERJÚ REZNICSEK ZOLTÁNNAL

Csóka Balázs

„A Budavári Királyi Lovarda épületét megkoronázó manzárdtető fedélszerkezetének megépítése, a díszreit adó bádogos- és díszmű-bádogos szerkezetek kivitelezése mindennél jobban bizonyítja kivitelezőjének a korábbi bádogostudást felülmúló felkészültségét, a szakma iránti alázatát és maximalizmusát” – áll Reznicsek Zoltán méltatásában a 2019-ben elnyert Pro Architectura díj kapcsán. A Horex Kft. bádogosüzem több mint huszonnyolc éves díszműbádogos vállalkozásában apa és építész fia együtt dolgozik. Műhelyük a '90-es évektől a műemlék épületek tetőfelújításával vált ismertté. Közreműködtek többek között a budapesti Vígszínház, a New York kávézó, a bécsi Városháza és a Zeneakadémia felújításában is. Utóbbi 2015-ben első helyezést ért el a Nemzetközi Tetőfedő Szövetség által meghirdetett világhajnokságon, fémlemezfedés kategóriában. Csóka Balázs interjúja.

► **Manapság ritkaságszámba megy, ha több generáció dolgozik együtt, apáról fiúra száll egy mesterség szeretete.**

A családnk hosszú időre elkötelezte magát az építészet irányába. Nagypám kőművesmester volt, édesapám, jómagam és a ma már a kivitelezés mellett építészként tevékenykedő Zoltán fiam is az Ybl Miklós Főiskolára járt. Éppen csak elkezdtem a tanulmányaimat, amikor édesapám meghalt. Ez egybeesett az igazi felnőtté válással. Szakmai életem kezdetén elhatároztam, hogy az építőiparnak egy olyan szegmensével szeretnék foglalkozni, ami a kreativitás mellett olyan többlettudást igényel, amit kevesen birtokolnak.

► **Hogyan tudta ezt a mesterségbeli tudást átmenteni a mának?**

A magán-tevékenységem előtt az Országos Szakipari Vállalatnak voltam az építésvezetője, ahol jellemzően lapostető-szigetelésekkel foglalkoztunk, főként a lakótelepeken. Volt azonban néhány idősebb, nyugdíjba küldött munkatárs, akinek még volt affinitása a műemlék épületekhez, a teljes folyamatot azonban már ők sem látták át. Az egyik kolléga a mintázáshoz, a másik a fémmnyomáshoz, a harmadik az öntvény-szerszámok elkészítéséhez vagy csak a préseléshez, míg más a préselt elemek összeállításához értett. Megkértem a főmérnököt: állományon kívüli bér mellett

adjon nekem egy hónapot, hogy műhelymunka keretében tanulhassak a nyugdíjas kollégáktól, összeálljanak a részismertetek. Ez volt az indulás.

► **Fontos volt a gyakorlat. Nem lett volna elég csupán vezetőként összefogni a csapatot, és vállalkozásba kezdeni?**

Nem helyes, ha valaki „csak” diplomával a kezében akar egy szakipari vállalkozást vezetni, mert a gyakorlati fogások és szakmai ismeretek nélkülözhetet-

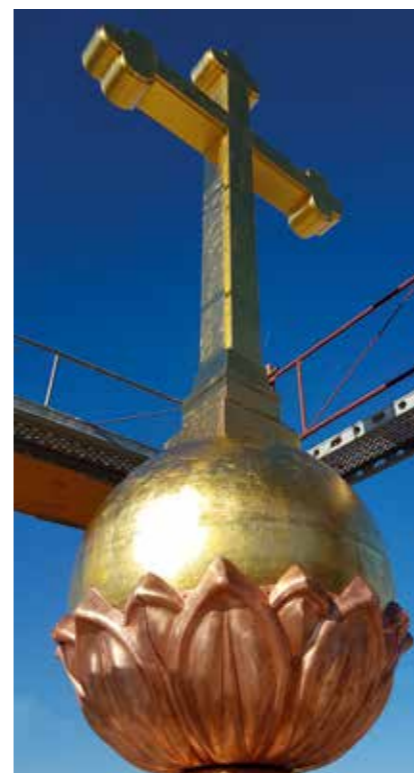
lenek. Le kell tudni rajzolni a csomópontokat, tisztában kell lenni egy-egy munkafolyamat idősükségletével és a kívánt minőséggel. Évtizedeken keresztül jártam a tetőre munkatársaimmal, hétvégente a vállalkozás vezetőjéből én lettem a segéderő. Ez a demokratikus váltás nem szült konfliktust, sőt, a létszámunk nagy részét az akkori törzsgárda teszi ki. Van, akivel közel három évtizede dolgozunk együtt. Ehhez pedig két dolog szükséges: az egyik, hogy mindig

▲ Zeneakadémia, Budapest

DÍSZMŰBÁDOGOZÁS

Egy újjáéledő szakma

a magyar átlag fölöttiek voltak nálunk a fizetések. A pénz azonban nem minden: a kollégáknak tudniuk kell, hogy olyan munkában vesznek részt, ami nem átlagos. A műhelymunka minden reggel prezentációval indul, melynek során áttekintjük, mivel foglalkozunk aznap, és milyen munkáink lesznek még. Tudatosítani akarjuk az emberekben, hogy munkájuk rendkívül fontos, és kivételes szaktudást igényel. Fontos, hogy büszké legyenek arra, hogy részt tudunk venni az ország legszebb középületeinek kivitelezésében.

> A huszonnegyedik órában szedte össze ezt a kiveszőben lévő, pótolhatatlan tudást. A jelenlegi bádogosoktatás felkészíti a fiatalokat ilyen szintű munkára?

Gyakorlatilag érdemi bádogosoktatásról ma nem beszélhetünk. Nagyon le vagyunk maradva, ezen nincs mit szépíteni.

> Ma, amikor sokan külföldön próbálnak szerencsét, hogyan sikerül itt tartani azt, aki megtanulja önöknél a szakma műfogásait?

Való igaz, az itt szerzett tudás Európában sem általános. Mindössze két-három emberünk ment külföldre. Mindig igyekszem személyesen is hatni rájuk, mert nem engedhetjük el a fiataljainkat, akikben van még vállalkozókedv és kreativitás. Ehhez azonban több erőt kell sugározni. Érdekes, folyamatos munkát kell adni, átlag fölötti fizetések biztosítása mellett.

> Ha nincs oktatás, hogyan tudják elindítani a friss munkaerőt?

▲ Részletképzés, Szent Bertalan-templom, Gyöngyös

◀ Kereszt építése. Szent Bertalan-templom, Gyöngyös

Ha valakinek van ambíciója, akkor mi betanítjuk. Ez azonban több évbe telik. Aki nagyobb mellénnyel érkezik, annak is hosszú időn keresztül alázatosan kell figyelnie a többiek munkáját. Ez más hozzáállást igényel. Ugyanakkor számos különleges épületre kapunk megbízást. Ilyenkor újra kell gondolnunk a csomópontokat, egyedi megoldásokat kell kidolgoznunk. Büszkeséggel tölt

el, hogy francia bádogosdiákok most jönnek másodszer hozzánk, és nem mi megyünk Franciaországba tanulni.

> Olykor újra kell gondolni egy-egy terv műszaki részeit?

Sokszor véleményezzük a szerkezeti csomópontokat. Tisztában kell lenni például a torzulásokkal, az aljzatokkal szemben támasztott követelményekkel,

▲ Templomtorony. Szent Bertalan-templom, Gyöngyös

◀ Nemzeti Lovarda, Budapest

a pára viselkedésével. Előfordul, hogy a terven nem szereplő másodlagos vízvezetést kell kialakítanunk, úgy, hogy az építészeti koncepció ne sérüljön. Mi magunk is tanulunk egy-egy munka tapasztalataiból.

► **Még harminc év után is folyamatosan tanulni kell ezt a szakmát, mindig van valami újdonság?**

Ez valóban így van. Ráadásul a napi rutin mellett egyéb dolgokkal is kell foglalkoznunk. A két világháború között az egyes műhelyek kiadványokban katalogizálták a díszműbádogos elemeiket. Arra készülünk, hogy mi is katalogizáljuk saját öntvényeinket. Fontos, hogy egy épületre hiteles elemek kerüljenek a megfelelő helyre. Ehhez építészettörténeti felkészültség is szükséges. Mindig képezzük magunkat, a művészeti érdeklődés általánosan jellemző családjunkra. Jelenleg egy festészettörténeti kurzusra járok, kisebbik fiam művészettörténetet szeretne hallgatni egy angolszász egyetemen, a családi beszélgetésekhez így nekem is felkészültebbnek kell lennem. Nagyobbik fiam építész, cégünk munkatársaként a kivitelezésben vesz részt, és önállóan visz projekteket. Van olyan általa tervezett épület, melyet mi magunk kiviteleztünk. Gyerekkorától érdeklődik a szakma iránt. A vezetőváltással így nálunk nem lesz gond.

► **Hányan vannak az országban, akik ilyen szinten űzik ezt a szakmát?**

Négyen vagyunk, akik magunkról ezt gondolnánk, sokszor dolgozunk együtt. Egy-egy nagyobb projekt esetén az együttműködés elkerülhetetlen, hiszen a díszművek darabszáma több száz egy épületen. Adott határidő esetén a mai épületfizikai követelmények mellett egy archaizáló épület sok esetben csak összefogással valósítható meg.

► **Külföldre is dolgoznak?**

A bécsi Városházára mi gyártottunk díszeket, a madridi és a bukaresti magyar nagykövetségen is dolgoztunk. Alapvetően nem akarunk hosszú távra

külföldre menni. Egyrészt rendkívül biztos nyelvtudás kell ahhoz, hogy valódi partnernek, és ne beosztottnak kerüljünk be egy-egy folyamatba.

► **Miért fontos a partnerség?**

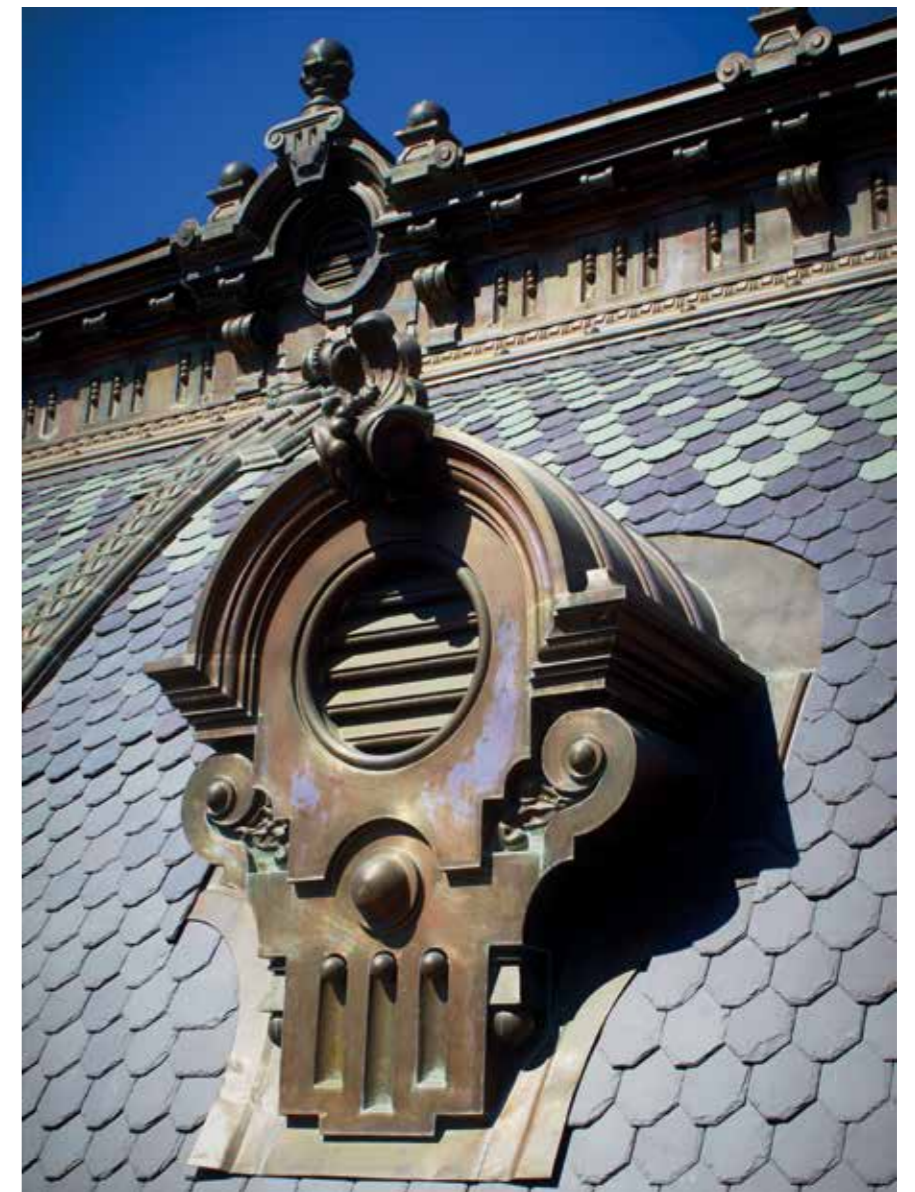
Ritkán, de előfordul olyan megbízás, melyben alapvetésként fektetik le, hogy a megrendelőnek mindig igaza van. Ezzel szemben mi úgy gondoljuk, hogy nincs mindig igaza. Ha műszakilag nem értünk vele egyet, nem vállaljuk a döntését. Az érdekelt feleknek partneri kapcsolatot kell kialakítani a projekt sikeressége érdekében.

► **Milyen nehézségekkel néz szembe ma egy ilyen vállalkozás?**

Kivételes építőipari morált képviselünk, amennyiben mindig időben vagy idő előtt fizetünk alvállalkozóinknak és építőanyag beszállítóinknak, azaz pénzügyileg megbízhatóak vagyunk. Manapság azonban ez nem nevezhető „jó” vállalkozói stratégiának. Sajnos volt peres ügyünk olyan partnerrel szemben, aki nem, vagy halasztottan fizette számláinkat, miközben a következő teljesítési ütemet megkövetelte volna... Minden kormányzati intézkedés ellenére ez a morál újra megjelenőben van. Azt mondhatjuk, hogy energiáink felét leköti az építőipari megrendelőkkel való küzdelem.

► **Ezzel sajnos az építészsakma sincs másképp... Tavalay a Budavári Lovarda újraképzése kapcsán rangos szakmai elismerésben részesültek. Miért volt különleges ez a munka?**

Valóban kivételes történet ez. Korábban jellemzően fotó alapján dolgoztunk, az archív felvételen azonban nem mindig látszódtott tisztán, hogy például a kupolán lévő díszvázán láng van-e vagy gyümölcskosár... Így aztán az építészekkel és műemlékes kollégákkal együtt az épület stílusjegyeinek megfelelően megpróbáltuk kikövetkeztetni. Legtöbbször hiteles megoldás született, ugyanakkor az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy néhány esetben, amikor sikerült a képet feljavi-

▼ Toronyrekonstrukció előtt...

tani, vagy újabb információt adó archív felvétel is előkerült, kiderült, hogy a javasolt némileg eltér az eredeti kialakítástól. A lovarda esetében dr. Birghoffer Péter volt a díszműbádogos tétel épületszerkezet-tani szaktervezője, Baliga Kornél építőművész pedig a formavilágát rajzolta meg. Közreműködésükkel kivételes segítséget kaptunk épületszerkezet-tani és formai oldalról is.

► Ez nem általános?

Nem, mert túlterhelt az építőipar, és ehhez nem értenek sokan. Egy-egy különleges elem, egy visszaívesedő levél például egyedi öntvényes számokat igényel, egyedi préselési technikát kell alkalmazni. Ennek külön költsége van, ami sajnos nem mindig fér bele az ingatlanfejlesztésbe. Nekem ugyanakkor az a célom, hogy ezek az épületek megvalósuljanak. Sokszor elkezd érdekelni egy épület sorsa, szinte beszippant a történet, ekkor már elsősorban nem az ár a döntő.

► Hogyan zajlik egy dísz leképezésének folyamata?

Díszműbádogozásnál három, jól elkülöníthető kivitelezési technológiát különböztetünk meg. A kétszer görbült fel-

▼ ...és után

letek, a figurális, ornamentikus díszek – palmetta levél, íves tagozatok, virágok, sárkányfejek – a préselés technológiájával készülnek. Ehhez először az elem mintáját készítjük el agyagból, majd modellgipszből. Ebből öntvényminták készülnek. A présgépre helyezett, egymásba illeszthető öntvények közé kerül a már kellőképpen kilagyított fémlemez. Az első préselésnél összegyűrődik a

behelyezett fémlemez, sok praktika és újrálagyítások sora szükséges ahhoz, hogy a végső préselésünk kellőképpen kisimított legyen, és felvegye a minta formáját. A forgástestekből felépülő díszmű technikája a fémmomás. A minta anyaga lehet fa, fém vagy műanyag. A kiválasztott fémlemezről (horgany, réz, alumínium) körrelővel kört kell kivágni. A középpontban felfogott mintát, illetve az előzőekben kellőképpen kilagyított fémlemez a mintára kasírozunk. A lagyítást esetenként többször is el kell végezni. Vékonyfalú öntvényekből is készülhetnek figurális vagy ornamentikus díszek. Horgany anyagú környezethez spiáter öntvényeket, míg réz anyagú környezethez bronz öntvényeket készítünk. A folyamatot természetesen itt is a mintázás előzi meg.

► Mennyi egy ilyen bádogosszerkezet élet-tartama?

Amikor azt mondjuk, hogy egy horgany 80-100 évig, egy vörösréz 100-120 évig működni fog, akkor mi ezt komolyan gondoljuk. Egy ablakszerkezet például, melyet most készítünk az Úri utcába, pára- és hőtechnikailag is úgy van kialakítva (párafékező és páraáteresztő lemezzel, felületfolytonos hőszigeteléssel, átszel-

▼ A műhelyben

lőzési légréssel), hogy alkalmas erre. Közel három évtizede dolgozhattunk a Vígszínházban. Az a rézfedés ebben a városi környezetben most kezdi megélni azt a rézoxidos folyamatot, melynek során a mélybarnából zöldes színné alakul.

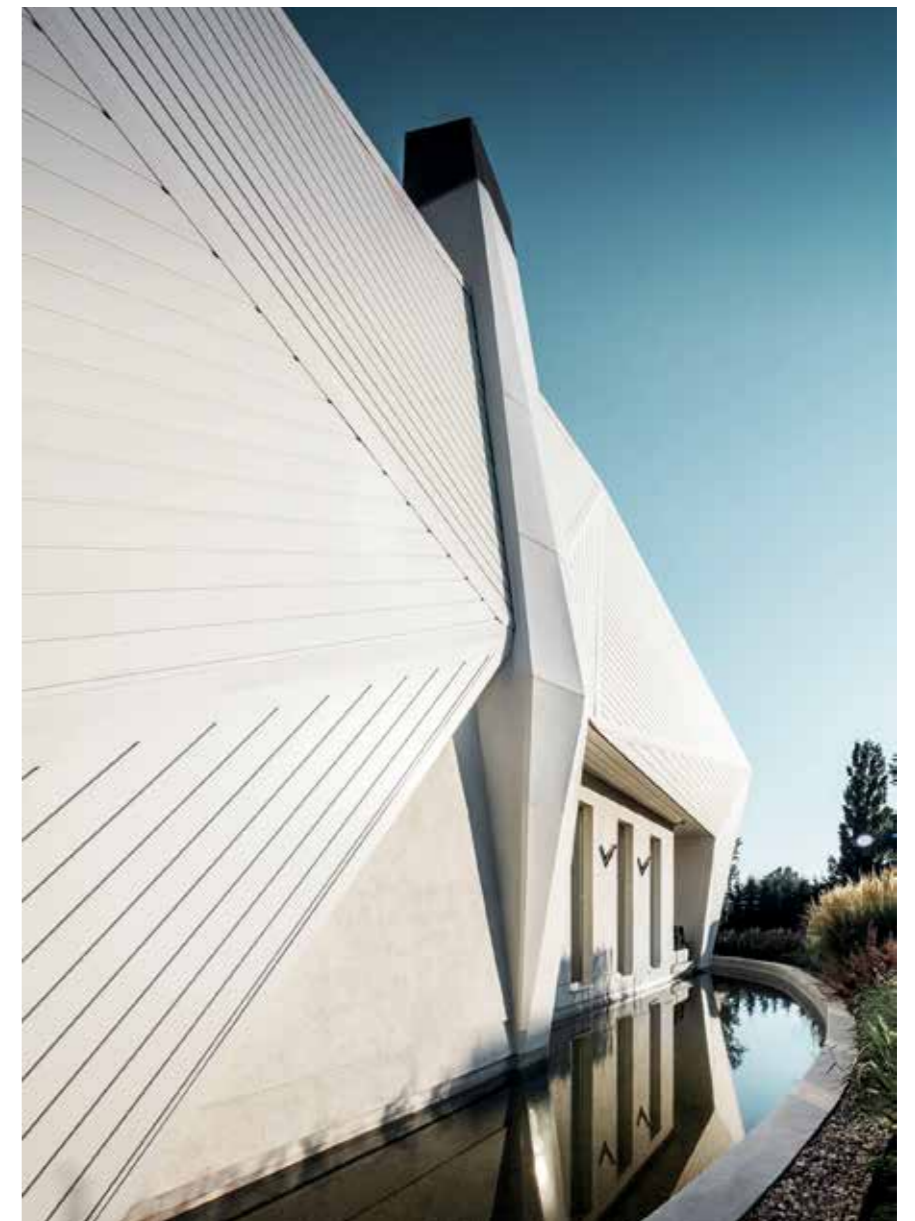
► Mit gondolt a szakma jövőjéről?

A fémlemezket a megmunkálhatóságuk, illetve időtállóságuk miatt évszázadok óta használjuk a tetőfedésben. A múlt század végén, a század elején Budapest nagyváros-sá fejlődésekor ezeknek nemcsak a funkcionális, hanem a díszítő szerepe is kiteljesedett. Gondoljunk középületeinkre: Parlament, Vígszínház, Opera, Bazilika, Széchenyi fürdő stb. Ma ismét tanúi lehetünk annak, hogy a fémlemez díszítő jellege megjelenik

THE ART OF DECORATIVE TINNING – A RESURGENT PROFESSION

Horex Kft. is a small family-owned tinsmith's shop that has been run by a father and his son, an architect, for more than 25 years. Their work gained fame throughout Europe for the renovation of the Vienna City Hall, but they contributed to the renovation of the Budapest Comedy Theatre, the New York Cafe and the Academy of Music as well. Masters of the special tinsmith's techniques of old times, they offer hands-on practice for young craftsmen arriving from all corners of the world.

▲ Hotel és étterem. Építészet: ifj. Reznicek Zoltán, Ruisz György. Budapest, 2019

az épületeink felújításánál, új épületek, tetőidomok, homlokzatok, illetve belső terek kialakításánál. A régi-új díszműbádogos szakma újra éledőben van, ezt bizonyítják az elmúlt évek elkészített munkái: a tóalmási kastély, a tomajmonostori kastély, a Rácz fürdő barokk kupolái stb. A felújításra szoruló műemléki épületeknél pedig kikerülhetetlen a díszműbádogos feladatok kivitelezése. Hazánkban, de Nyugat-Európában sem találunk sok díszműbádogos vagy hagyományos

ácsszerkezetekkel foglalkozó magasépítő vállalkozást. Az igényesebb helyeken a jövőben talán a 3D nyomtatás fog majd minket egy kicsit háttérbe szorítani. Ugyanakkor azt gondolom, hogy a mi szakmánk tovább fog élni. Mindig lesznek olyan munkák, műemlék-felújítások és új épületek is, amelyek az ilyen típusú vállalkozásokat foglalkoztatják. Remélem, ennyi különleges és megtisztelő munkával a hátunk mögött a jövőben is száznak ebben nekünk szerepet.